

RÓZSA APÓ

„Atyám elbeszélése szerint — írja Evlija Cselebi török világutazó, visszaemlékezve 1663. évi budai útjára — az iszlám sereg azon a pénteken (mármint 1541. augusztus 19-én, Buda elfoglalásának napján) olyan nagyszámú volt, hogy nemcsak a várat töltötte meg, hanem kívül is egy órányira terjedő helyen a hegyekben és szőlőkben egész Gül-baba halmáig mind sokaság volt. Első ízben Gül-baba adta ki a lelkét a Szulejmán khán (Szulejmán szultán) az imádságra felkészüléskor lévén, Ebu-Szuud efendi azonnal evégezte fölötte az imádságot és Buda földjébe eltemette őt, Gül-baba a bektási szegények közül való volt, s Fátih Mehmed, Bajazid, I. Szelim és Szulejmán khánnal valamennyi harcban jelen volt. Gül-baba a próféta családjából való volt, Allah szentelje meg a sírját!” Ekként foglalta össze a nagy török utazó a XVII. század derekán azt, amit a rejtélyes Gül Babáról (ejtsd: bábá) Budán és másutt hallott. Pontosabban: ezt még kiegészítette azzal, hogy Gül Baba az Amasya és Samsun közötti Merzifonban született, s a távoli Kis-Ázsiából vetette a sors a Duna vidékére. Csaknem százévesnek kellett volna lennie, ha még Fátih Mehmed alatt — miként elbeszélünk írja — is hadakozott volna. Annak azonban lehet igazságmagja hogy Bajezid alatt már megfordult csatákban. Különleges tiszteletét jelzi az, hogy a hagyomány kapcsolatba hozta a prófétával. Ezen természetesen eszmei kapcsolatot, nem pedig családi rokonságot kell értenünk.

A bektási rend

Gül Baba kultuszának kialakulásában döntő szerepe van annak, hogy ahhoz a bektási rendhez tartozott, amelynek anyarendháza a közép-anatóliai Nevsehir, Kirsehir és Kayseri városok háromszögében lévő Haci Bektaşban volt, ahol a híres XIII. századi anatóliai dervist eltemették.

A bektási rend sajátosan ötvözte egybe az iszlám és a keresztény misztikát. Ezzel magyarázható, hogy a janicsárok a bektási eszméket igen közelinek érezték magukhoz, hiszen szinte mindegyikük keresztényként élte le gyermekkorát, s rokonaik révén később is kapcsolatban álltak régi vallásukkal.

A bektási rendházakat mindenütt megtalálhatjuk, ahol nagyobb janicsárhelyőrség állomásozott. Így természetesnek vehető, hogy Budán, amely az Oszmán Birodalom legészakibb végére volt, s ahol több mint ezer janicsár szolgált, gyorsan felépült a bektási rendház. De nemcsak egy új filiálé jött létre, hanem Gül Babához egy olyan legenda is hozzáátvődött, amelyet jól ismertek a Duna mentén és a magyarországi hódoltsággal kapcsolatban álló Boszniában, de Anatóliában is. Sőt Vámbéry Ármin szerint még Afganisztánban is, hiszen 1861-ben följegyzett egy olyan történetet, amely szerint Gül

Baba az afganisztáni Kandaharban, amikor halálát közelegni érezte és visszagondolt utazásaira, azt kérte Allahtól, hadd láthassa még egyszer Budát. Kérése — úgymond — beteljesedett, néhány óra múlva már Budán volt, s megérkezése után ott is halt meg.

Kunos Ignác a századfordulón az ada-kalei törököknél járván szintén hallotta Gül Baba történetét. Erre különösen azért érdemes odafigyelni, mivel ez volt az egyetlen olyan török közösség a Duna mentén, amely át tudta vészelné a történelmi viharokat, és amely számos olyan menekültet befogadott, akiknek családjai valaha a magyarországi hódoltsági területen vagy az azzal szerves egységet alkotó Észak-Szerbiában éltek. Az adakalei történet szerint Gül Baba egy budai szpáhinak volt a pásztora, aki „Allah hívó szavára elhagyta földjét”, és csak halála előtt tért meg Budára. Utolsó szavai állítólag ezek voltak: „Hosszú világeletemben hadak útját jártam, nyugtot a próféta hitében találtam. Ha majd megjelenik előttem ... az elmúlás irgalmat nem ismerő anyala, és ha jobbjomon ott álldogál Munker, balfelől meg Nekir, a földi enyészetnek kísérteties két anyala, arra kérlek én benneteket, oh budini muzulmánok, illatos rózsákat, hófehéret, tűzpirosat borítsatok halódó testemre, kínáló lelkemre, s oda földeljétek, ahol az én színű rózsáim ezeregy pompában illatoznak. Hamvaimra kőből türbesíremléket emeljétek, körülötte rózsafákat ültessetek.”

Sokan megkérdőjelezték azt, hogy Gül Babát Budán temették el. Az egyik érvül azt hozták fel, hogy az 1940. évi ásatások során nem kerültek elő csontok. Joseph Hammer von Purgstall, az Oszmán Birodalom történetének szakavatott ismerője, a múlt század elején vetette föl azt a gondolatot, hogy Gül Babát nem Budán, hanem Edirne környékén temették el, ahol még akkoriban is működött az ottani bektásiak Gül Baba tekkéje. Hammer szerint a budai Gül Baba-türbe annak a Kalajlikoz Ali budai pasának volt a nyughelye, akit 1587 tavaszán Budán bizonyos források szerint a Rózsadombon temettek el. Hammer föltevését többen megcáfolták, ám az általa sugallt história lett az ihletője egyik múlt század végi magyar Gül Baba-történetnek. Nemes Albert a Vasárnapi Újság 1874. március 28-i számában jelentette meg azt az elbeszélést, amelyből később a Gül Baba című operett szövegéhez oly sokat merített.

Egy feleséget egy szultánért

Kalajlikoz Ali pasa a korabeli források szerint nagy tekintélynek örvendett a magyarok között. Igen nagy megdöbbenést keltett a végbeliek között az a hír, hogy a pasának 1583 márciusában, áprilisában el kellett bocsátania a feleségét és gyermekeit, mert feleségül adták hozzá III. Murát szultán nővérét, Eszma szultánát. Nemes Albert ebből egy romantikus

történetet kerekített ki. Ezek szerint élt Budán egy tiszteletre méltó török, akinek csodálatos rózsái voltak, s ezért Gül Babának nevezték őt. Leányába, a szépséges Zulejkába Ali pasa szerelmes lett. Am Zulejkát, amikor Eszma szultánát nőül kellett vennie, elhagyta. Megbánta tettét, és szíve visszahozta Budára, hogy ismét láthassa régi szerelmét. Halála után Gül Baba rózsakertjébe temettette el magát.

Huszka Jenő operettjének szövegírója Kalajlikoz Ali pasát Gábor diákkal helyettesítette, s megszületett a népszerű operett librettója, amely azonban minden történetiséget nélkülöz.

Ha a Gül Baba körüli rejtélyek számát szaporítani akarjuk azt is feltételezhetjük, hogy a Gül Baba afféle beszélőnév, mivel a gülnek a rózsán kívül a török nyelvben más jelentése is van. Ezzel a szóval jelölik azt a megforrósított vasat, amelyet a dervisek tanúságtételül megcsókoltak. De a gül ugyancsak utalhat a dervisek sapkáján lévő rózsakeresztre. Azt, amit az arab betűkből gülnek olvasunk, kelnek is olvashatjuk, ez pedig kopaszt jelent, márpedig Kel Baba története szintén ismeretes a török folklórban.

A Gül Baba összetételében a Baba név nem egyszerűen csak apót jelent. A Baba név a bektasi tekkék főnökeit illette meg, s ilyen értelemben szerepel az a Gül Baba elnevezésben is.

A Gül Baba körüli rejtélyek aligha oldhatók fel. Mégis az látszik a legvalószínűbbnek, amit Evlija Cselebi lejegyzett. Eszerint Gül Baba egy Budán elhunyt idős bektasi szerzetes volt, akit a budai vártól északra lévő, a Duna felé néző dombok egyikén temettek el.

Evlija Cselebi elmondása szerint még Szulejmán szultán budai tartózkodása idején kibocsátották azt az iratot, amelyben a frissiben kinevezett budai pasának megparancsolták, hogy őrizze és gondozza Gül Baba sírját „Gül Baba lévén Buda őrzője”. A sír akkoriban egy nagyobb temetőben volt, hiszen a budai törökök temetője a vártól északra lévő és a Dunára néző dombokon állt, miként ezt Evlija Cselebi is írja. Ő egyébként részletesen írt a törökkori Gül Baba-türbéről és a Gül Baba-tekkéről is. Megemlítette, hogy ennek az alapítványa — vakufja — az összes budai tekke közül a leggazdagabb volt. Elmondása szerint az egyik alapítványtevő a Gázi Mihálzáde család volt. Ennek nevét Mihaloğlu alakban jól ismerték a Balkán XV-XVII. századi történetében is. Az első budai pasa, Jahjázáde Mehmet ugyancsak ebből a családból származott. A Mihalogluk nemcsak a Balkánon hoztak létre alapítványokat, hanem Magyarországon is. Nekik és a többi alapítványtevőnek köszönhetően a tekke berendezése gazdag volt: „Téli és nyári terén különféle gyertyatartók, mécsek, lámpák, sütőlők és rózsavízartók vannak.” Gül Baba sírja a türbében volt, amely körül virágok illatoztak. Ez utóbbiakból következtethetünk arra, hogy a Gül Baba csakugyan beszélőnév — Rózsa Apó —, s ekként Gül Baba kultusza összefüggött a virágokéval, esetleg a rózsáéval. Erre utal az a kétsoros vers is, amelyet Evlija Cselebi a türbénél járva írt: „Az egyenesség és az igazság rózsálgatának rózsája, Szenteknek szentje a budai Gül Baba.”

A törökkori Gül Baba-tekke kívül esett a várfalakon. A Víziváros Horos-kapuja előtti építmények csak a dombok lábáig nyúltak el. Veli bej fürdője, amely ma Császárfürdő néven ismeretes, és a mai Gül Baba-türbétől északkeletre található, egészen a város szélén állt, amin túl már csak a török Lőpormalom következett. Az 1684. és 1686. évi ostrom idején, amikor hatalmas sereg vonult fel, hogy az oszmánoktól visszafoglalja Budát, könnyedén birtokba vették ezt a védtelen városrészt. A Gül Baba-türbe áldozatul esett a harcoknak.

Ami megmaradt belőle, azt beépítették a jezsuiták Szent József-kápolnájába. Ezt emelték ugyanis a türbe helyére, ahogyan ez akkoriban lenni szokott.

Szinte a csodával határos, hogy Gül Baba emléke nem mosódott örökre homályba. Buda lakossága kicserélődött. Nemcsak a törökök hagyták el a várost és a várat, hanem velük menekültek az itt élő muszlim hitű bosnyákok is. Az új budai lakosok, akik eleinte többnyire németek voltak, ismét szőlőkkel borították be a kiváló nedűt adó budai hegyeket.

Zarándokhely

A jezsuita rend feloszlatása után a Gül Baba-türbéből átépített kápolnájuk magántulajdonba került, s bizonyosra vehető, hogy a gondatlanság miatt romosodott el. Csak így eshetett meg, hogy már 1822 táján a Budán járó muszlimoknak lett a zarándokhelye.

A Gül Baba-türbe újrafelfedezésében nagy szerepe volt a Vasárnapi Újságnak, ahol 1855-ben jelent meg egy rajz a türbéről, majd később számos beszámoló az oda látogató zarándokokról. Nem kétséges, hogy a magyar közvéleménnyel a Vasárnapi Újság ismertette meg Gül Baba történetét, sőt az is nagyon valószínű, hogy az ő hírverésük kapcsán született meg a Rózsadomb elnevezés.

A türbe rendbehozatalára először akkor gondoltak, amikor 1873-ban Abdulaziz szultán átutazott Budapesten. A török uralkodót a budapesti muszlimok és törökök a Gül Baba-türbéhez szerették volna meghívni. A szultáni látogatás ugyan elmaradt, de a készülődés során a magyar és a török közvélemény figyelme jobban ráterelődött a muszlim zarándokhelyre. A türbe rendbehozatalát a török kormány vállalta magára, s 1885-ben az oszmán birodalom budapesti főkonzulja Grill Lajos építőmesterrel állította helyre. Ezt követően az a környék egyik vezetésessége lett. Különleges népszerűsége az után tett szert, hogy bemutatták Huszka Jenő Gül Baba című operettjét.

A török kormány jóvoltából 1914 és 1916 között került sor a türbe újabb renoválására. A türbe állapotáról és a fal feliratokról az akkori budapesti török főkonzul, Rum Bey oğlu Fahrettin egy cikket is közzétett az akkor megindult török történelmi folyóiratban.

A budapesti muszlimok, akik 1895:43 tc. és az 1916:17 tc. értelmében szabadon gyakorolhatták vallásukat Magyarországon, 1931. augusztus 2-án létrehozták a Gül Baba Egyházközséget, majd ezután a Gül Baba Társaságot.

Ezekről az évektől a háború végéig a Gül Baba-türbe a budapesti muszlimok imádkozóhelye lett. A közösség, amelynek főmuftija Durics Huszein Hilmi volt, igen tevékeny életet élt. Nagy szerepük volt abban, hogy 1943-ban megkezdődött a türbe újabb restaurálása.

A Gül Baba-türbe átépítéseit azonban már régóta zavarta, hogy egy neoreneszánsz épületegyüttes — a Wagner-villa — fogta körül, s emiatt kívülről alig lehetett látni. A restaurálás során 1943-ban is csak annyit sikerült elérni, hogy a Wagner-villának azokat a falait, amelyek a türbével összeértek, lebontották.

A türbe épen vészelte át a háborút. 1947-ben a Wagner-villának azt a részét is sikerült lebontani, amely a türbét a

(Folytatás a 10. oldalon!)

Török árva között

A múlt év októberi törökországi túránk során ismerkedtem meg az Istanbul-Küçükali gyermekotthon igazgatójával, Ayfer Göksen asszonnyal, majd levelezni kezdtünk, hogyan tudnánk az intézet munkáját segíteni. Megállapodtunk a munkaprogramban és a kiutazás feltételeiben.

A Classic Európa Kft. anyagilag támogatta (repülőjegyek) a szociális célú munkát. Kíváló munkatárs volt már a felkészülés során is Seres Ágnes zsámbéki főiskolás (honismeret, könyvtár szak), akivel végig együtt és közösen tartottuk a foglalkozásokat.

Küçükali-ban 300 gyerek van, 7-14 éves korig, bár akad egy-két visszamaradt idősebb is. Az elhelyezés zsúfolt, még a szociális bentlakó tanároké is. 40-45 gyerekre jut egy pedagógus-felügyelő. Ezért is szívesen fogadták segítségünket, hiszen mi 6-12 fős csoportokkal foglalkoztunk 9-19,30-ig, persze nagyobb szünetekkel.

A foglalkozások témájának kiválasztásánál a magyar népművészetet kívántuk hangsúlyozni, de nem teljes kizárólagossággal. A megvalósított tantervben heti óra-

számokat tekintve 8 óra párhajtogatás, 4 óra tojásfestés, 2 óra fonás, 2 óra kártyaszövés, 4 óra egyszerű ételek készítése, 7 óra furulya és 2 óra néptánc szerepelt. Február 23 – március 23-ig voltunk az intézetben és csak szombaton és vasárnap tartottunk pihenőt.

A tanításhoz a szükséges alapanyagokat – részben eszközöket is – magunkkal vittük, mi vásároltuk, illetve székesfehérvári művelődési intézetektől kaptuk (gyapjú szövéshez, fonáshoz, kártyák fonásához stb.).

A gyermekotthoni török gyerekek véleményünk szerint 2-3 évvel testileg és szellemileg is fejletlenebbek mint a hasonló korú magyarok. Természetesen nem végeztünk – nem is volt engedélyünk ilyesmire – összehasonlító felmérést, és a gyerekek hátrányos helyzetűek, hiszen árva, kitagadottak, állami gondozásba utaltak.

Mindezek ellenére a gyerekek kez ügyessége és ritmusérzéke meglepően fejlett, a legtöbbjük erősen igyekszik sikert elérni, az eredményre büszke és dicsekszik is vele. Arif (13 éves fiú, iskolakerülő) nővérének, aki

másik intézetben él küldte el a szalagokat, mint saját munkáját. Igényelték, hogy legyen feltüntetve ki készítette a tárgyakat.

Az intézet vezetője szerint a „török állami gondozás történelmében fordulópont az, hogy a magyar kapcsolat konkrét munkában is megvalósult”, ezért a gyerekek munkáit az áprilisi gyermek ünnep alkalmával rendezendő kiállításra viszik bemutatni, hangsúlyozva, hogy elkészítésüket magyarok tanították. Több meghívást is kaptunk, várnak minket hasonló munkára Üsküdarba, Bursába. Jó lenne, ha más vállalkozók is lennének, különösen a főiskolák honismereti szakosai közül. Ez határos népi diplomácia lehetne!

Mi is tanultunk, mert láttunk jót is, rosszat is. Jó szervezés az, hogy az intézet kifelé teljesen nyitott, látogatható, ezért sokan adakoznak pénzt is, árut is. Azokat az árukat, tárgyakat, amelyeket nem tudnak a gyerekek használni (nagy méretű ruhák), olyan vásáron értékesítik, amelyet az intézet rendez, teadélután formájában (belépőjegy) és ahol a gyerekek készítette tárgyakat, „alkotásokat” is értékesítik (kötött

babacipők). Az adományok nagyságrendjére egy jellemző adat: a ramazan ideje alatt kb. 2000 (Kettőezer) áldozati (adak) birkát kapnak, melyet természetesen nem tudnak a konyhán feldolgozni és továbbküldik a keleti tartományok intézeteinek.

Ha valaki azt hinné, hogy alapos nyelvtudás kell az általunk végzett munkához, az nem ismeri sem a gyerekeket, sem a szeretet gesztusait. Ágnes az induláskor egy szót sem tudott törökül, tíz nap múlva egyedül is tartott foglalkozásokat minden problémánál, sőt tanultunk olyan szavakat is a gyerek argójából, amit talán a turkológusok sem tudnak, például a „guk” – na mit jelent? – és ortakabak!

Segítségül a megfejteni igyekvőknek: lehet, mire megtudja mit jelent a guk, ortakabak lesz!

Búcsúzáskor a gyerekektől sok apró ajándékot kaptunk (ceruzát, radírt, kulcstartót), a legkedvesebb egy versike, melyet Bircan írt: Allah mi mindent alkotott?

Nagy országgá tette Magyarországot!

Adorján Imre

RÓZSA APÓ

(Folytatás a 9. oldalról!)

Margit híd felől takarta el. 1962-ben Pfanni Egon tervei alapján ismét restaurálták, s akkor nyílt meg a jelenlegi formájában.

A Gül Baba-türbe sajátos jelképe az iszlám világnak. Ezért is vetődött fel sokakban az a gondolat, hogy revitalizálni kellene. Szüksége van – mondták – Budapestnek egy olyan központra, amely állandó bemutatóhelye lenne az iszlám világnak, különösen a törökségnek, amelynek a múltjához a Gül

Baba-mítosz kapcsolódik. Polónyi Károly 1987-ben ennek jegyében hívott a világ minden részéről építészeket és építész-hallgatókat a Gül Baba '87 címmel meghirdetett alkotótáborba. A fiatal építészek számos kiváló tervet készítettek a türbének és környékének revitalizálására. A legértékesebb tervek és tervtanulmányok az Akadémiai Kiadó jóvoltából meg is jelentek.

A lelkes építészek tervei azonban ma is asztalfiókokban vagy polcokon porosodnak. Évekig nem sikerült megtalálni azokat a kereteket, amelyek révén a Gül Baba-türbe és környéke megkaphatta volna az őt megillető helyet.

Hóvári János

Magyarok találkozója Törökországban

Tekirdağ-ban (az egykori Rodostó-ban) találkoztak a Magyar-Török Baráti Társaság és a határunkon túli magyarok (Zágon, Borsi, Kassa, Munkács) küldött-ségének tagjai a történelmünk nagy szemlélyiségeinek számúzetésükben ott-hont, oltalmat nyújtó Törökország mai, többségükben vezető egyéniségeivel.

A hosszú, viszonylag kényelmes buszozás során nem volt okunk az unatkozásra!

Kis-Jugoszlávia. A közelmúlt és jelen eseményeinek hatását érzékelhetjük a békés tájakon is. Alig másfél esztendeje itt még gondtalan fiatalok építették kalákában családi fészkeiket. Ma e lakóházak némán, félben maradt torzóként, égbe meredő vasbeton oszlopaikkal, semmibe révedő ablakaikkal kiáltanak befejezés után!

Észak-Görögország. Egy szippantás Kavala levegőjébe, majd az ezüsfátylas hajnal harmatos, fehér gyapottábláival invítál, s a jellegzetes ortodox templomokat mind sűrűbben váltják fel a karcsú minaretek.

Dardanellák. Eceabat és a szemközti Çanakkale kicsiny, ám annál fontosabb kikötők. A tengerparti hegy oldalán kövekből kirakott, messziről olvasható felirat „Dur yolcu! ...” („Állj meg vándor! ...”) emlékezteti az arrajárót a Dardanel-lákat védő, elesett hazafiakra.

Trója. Keletkezését a régészek az i.e. 3. évezredre datálják. Történelmét végigkísérik a pusztító háborúk, melyek közül a legnevezetesebb a Homérosz által megörökített, szép Hélena elrablása ürügyén kirobbant trójai-görög háborúság lehetett.

Kütahya (Pécs testvérvárosa). A kerámiaírók évszázadok óta világhírű városkát kalandos éjszakai utazás végén érjük el. A hajnalpirban ébredő főút csillogó kirakataiban pompás tálak, vázák vonzzák a tekintetet.

Reggel fél hatkor „vacsorázunk” a közeli fürdőhelyen, Ilicában. Reggeli ugyanott, kinelckor! A festői helyen épült pavillonokban kellemes pihenést ígérve hívogat a fürdő, s utána vízszintes elhelyezkedést ígérve invítál a kényelmes, puha ágy, ami komoly megpróbáltatásnak tűnik a 48 órás non-stop buszozás után. Az első csábításnak engedve gyorsan letussolunk, mert sietni kell.

Tízkor a Güral Porcelángyárban fogad a város küldöttsége, majd az egykori erőd körben forgó panoráma éttermében vendégelnek bőséges ebéddel.

Délután, ragyogó napfényben pillantjuk meg a Macar Sokak (Magyar utca) szerény, de számunkra nagy jelentőségű, török stílusú épületét, amely Kossuth Lajosnak és hozzátartozóinak 1850-től másfél esztendeig volt az otthona.

A kicsiny házikó intim, belső teraszán áll Kossuth Lajos mellszobra, melynek megkoszorúzása, a „Himnusz” és a „Szózat” eléneklése után lesétálunk a városka múzeumába, majd egy csészényi tea után szemléljük az öt méter magas, kerámiavázából kialakított, csobogó szökőkutat.

Vacsoránkat a kütahyai kormányzó és kísérete társaságában költjük el. A kölcsönös üdvözlés után a vendéglátókat Petőfi Sándor, szigetvári útitársunk köszönti.

Bursa. Az oszmán-török uralkodók egykori fővárosa. Talán ma is a legszebb, ősi hangulatot sugárzó békés, gazdag város, amely a két és fél ezer méter magas Ulu Dağ lábánál foglal helyet. Híres, XV. századi dzsámijait, türbéit, mecseteit is kütahyai csempekkal díszítették. A fedett bazár főbejárata szomorú emlékeztető hely, itt néhány százada rabszolgákat árusítottak egy-egy győztes csata utáni hazatérésük után. Az Eski Ipek Han a törökországi selyemké-

szítés központja volt. Világhírű, szemkápráztató termékei ma is csábítják a külföldi turistákat (no persze, a tehetősebbeket).

Látnivaló akad bőven, de a társaság úgy dönt, hogy meghódítja a „Szent Hegy”, az Ulu Dağ egyik behavazott csúcsát! Másnap, szikrázó napfényben „Idé még visszatérünk!” felkiáltással búcsúznak a zömök Ulu Dzsámitól.

Zöldellő mezők, olajfa-ligetek, gyümölcsöskertek mentén „robogunk” Yalova felé. A kompon az őszi, bágyadt napsugarak fényében fáradtan bámuljuk a tenger fehéren tajtékzó habjait.

Tekirdağ (Sárospatak testvérvárosa). A magyarok számára zarándokhelyként tisztelt városka, ahol II. Rákóczi Ferenc (a szigetvári hős — Zrínyi Miklós — ükunokájának, Zrínyi Ilonának és I. Rákóczi Ferencnek fia) a szatmári békekötés után, a száműzetés éveiben élt társaival — többek között Mikes Kelemennel — haláláig.

Mikes Kelemen a fejedelem kamarásaként irodalmi értékű írásaiiban számolt be az emigráció keserves éveiről a „Törökországi levelek”-ben, fiktív néni-kéjének címezve a sorokat.

A zágoni születésű Mikes Kelemen 1761. október 2-án hunyt el Törökországban. Életének, hűségese önfeláldozásának örök mementójaként 1992. október 22-én került sör mellészobrának leleplezésére a tekirdagi Rákóczi ebédlőház előterében.

A gyönyörű bronzszobrot Sárospatak megbízásából az ünnepségen is jelenlévő, Kossuth-szakállas, Bocskai-ruhás Kis-Sunyif István szobrászművész alkotta.

A megható beszédek az 1956-os eseményekről is megemlékeztek, mind a magyar delegáció, mind a török vendéglátók részéről.

(Folytatás a 12. oldalon!) ➔

Magyarok találkozója Törökországban

(Folytatás a 11. oldalról!)

Kilián tanár úr — Mikes Kelemen munkásságának kutatója — lélekemelő szavaival csalt könnyeket a jelenlévők szemeibe, majd Kobzos Kiss Tamás adott elő korabeli műveket.

A szoboravatást követő ünnepségen az „50. éves” középiskola diákjainak kórusa köszöntötte — többek között — a „Csinom Palkó ...” és a „Tavaszi szél ...” c. magyar dalokkal a jelenlévőket (néhányukkal a nyári, szigeti kirándulásuk után találkozhattunk a szépséges Szigetközben), aztán ismét Kobzos Kiss Tamás és az akkor éppen Budapesten ösztöndíjas dr. Erdal Salikoglu gyönyörködtetett magyar és török hangszerekkel kísért dalaival.

Az Ögreni Evi (Tanárok Háza) rövid időre magyar „mestereknek” adott helyet, Szickné Tóth Kornéliának (Nelly) és „asszisztenseinek”, akik ízes, magyar vacsorával lepték meg a vendégeket.

Az ünnepi megemlékezést követő vacsorán részt vettek: Emri Miklós főkonzul, Erdogan Erken tiszteletbeli török konzul, Furmann Imre, az MDF

egyik alelnöke, Alâttin Bey, gimnáziumi főigazgató (akivel még májusban ismerkedhettünk meg) és az iskola tanári kara, Ali Bey, a Rákóczi-ház kurátora, a határunkon túli magyarok képviselői, a Magyar-Török Baráti Társaság tagjai, kiknek körében a Soros Alapítvány is képviselve volt.

A köszöntőket nem hivatalos tolmácsként Tasnádi Edit útutársunk közvetítette a török vendéglátóknak és a magyar résztvevőknek egyaránt.

Isztambul felé araszolunk. Az idő is megszorodott. Délben a feriköyi protestáns temetőben helyezük el koszu-rúinkat II. Rákóczi Ferenc házi orvosának és az 1848/49-es szabadságharc törökországi emigránsként elhunyt hőseinek sírjainál. De nem feledkeztünk el a 23-i, s egyben a Halottak napi gyertyagyújtásról sem.

Utolsó állomásunk az Isztambul melletti Küçükyalı-ban lévő gyűjtő-árvaház, ahol barátsággal, meleg szívvel, ám késői érkezésünkre jéghideggé hűlt vacsorával vártak az intézet vezetői.

A morcos, latyakos nap végén, eső-áztatta ruháinktól megszabadulva fáradtan roskadtunk le az emeletes ágyak valamelyikére. Reggel, mintegy varázslásra, mosolyogva ragyogott be ablakunkon a napsugár és kíváncsi gyermekfejek csiripelve ugrasztottak ki a meleg takaró alól.

Reggeli után megtekintettük az intézetet (a hálótermeket, könyvtárat, rajz- és zenetermet, szabás-varrás és egyéb munkaszobákat, társalgót, korszerű tornatermet), a gyerekek által készített, esetenként művészi ihletésű munkákat, majd elvegyültünk az izgatottan csoportokba verődő emberkék között. Egyik asztalnál nagy volt a tülekedés. Középpont nem lehetett mást látni, mint egy csúcsos, kötött „süveget”. A süveg alatt Adorján Imre mesélt a köréje telepedett apróságoknak, akik azonnal bizalmukba fogadták a törökül mesét mondó vendéget, aki „nem volt idegen, mert törökül beszélt”. A kezdetben riadt tekintetű, félősen elhúzódo gyerekekkel könnyű volt megbarátkozni. Mint megtudtuk, a gyerekek korán árvaságra jutott vagy elhagyott apróságokként kerültek az intézetbe, ahol gondos ápolásban részesülnek, jó kezekbe kerültek ...

✍ Mátéfy Györkné

A Magyar-Török Baráti Társaság 1993. február 11-én megtartott ismételt alapító taggyűlésén résztvevő tagok:

Ágoston Gábor, Balázs-né Brandenburg Katalin, Balázs József, Balázs Karina Felicia, Borbás Zoltán, Cardak Salih, Csikai Valéria, Dávid Géza, dr. Fehér Géza, dr. F. Tóth Tibor, Garamvölgyi Mátyás, Gál Tímea, Gulyás Enikő, Guruczi Imréné, Györi Anna, Györgyi Ottóné, Haisza Istvánné, Hajnács Béláné, Hamar Katalin, Hartl Mátyásné, Heiszler Andrienne, Hóvári János, Huszár Jánosné, Kéri Mária, Kicsi Valéria, Kispál Mária, Krasznai Zoltán, Kruchina Béla, dr. Lekli Béla, Mátéfy Györk, Mátéfy Györkné, Nagy Já-

nosné, Nemerkenyi Antal, Oláh Mátyásné, Patatics Ferencné, Pluhár Miksa, Popp M. Zsuzsanna, Puskás László, Puskás Lászlóné, Száger Róbertné, Szabényi Judit, Szick Károlyné, Szluha Dénes, Szmlkó Györgyi, dr. Takács Péter, dr. Tátrai Miklós, Varga Lajos, Vincze Andrásné, Virányi Márton, Visóczki Istvánné, Zsigai Kiss Andrea

A taggyűlésen megválasztott elnökségi tagok a tisztségviselés kérdésében az alábbiak szerint döntöttek: a Társaság elnöke: Fehér Géza;

alelnöke: Dávid Géza; főtitkára: Gál Tímea; gazdasági titkára: Szick Károlyné. Az ellenőrző bizottság tagjai: Kicsi Valéria; dr. Tátrai Miklós; Visóczki Istvánné.

Felkérjük azokat a személyeket, akik a Társaság megalapítását megelőzően is már

aktívan közreműködtek a Társaság munkájában, de az alapító taggyűlésen akadályoztatás miatt nem tudtak megjelenni, hogy nyilvántartásba vételük és az 1993. évi tagdíj (500 Ft) befizetése céljából Szick Károlyné gazdasági titkárnál jelentkezni szíveskedjenek.

TÖRÖK FÜZETEK

a Magyar-Török Baráti Társaság időszaki lapja

Szerkesztőbizottság:

Puskás László, F. Tóth Tibor, Szmlkó Györgyi

Tervezés, tipográfia: Takács István

Terjeszti az MTBT díjmentesen, a tagjai részére.